

Źródła informacji zawodowej pośród uczniów szkół podstawowych

Sources of professional information among primary school students

Key words: profession, choice of a secondary school, choice of profession, sources of professional information, career counselors.

Abstract: The article analyses the sources of professional information available to the 8th graders as an important aspect of their preparation for the choice of a secondary school and future profession. Currently, a lot of space is devoted to the professional training of young people. The need to organize professional assistance aimed at helping young people in their educational choices is important in this respect. The area of vocational guidance at school becomes one of the basic tasks necessary for the proper and professional provision of services in this area. The benefits for students include support in career planning and effective transition from the education system to the labour market. Author's intention is to show the influence of the sources of professional information on the choices made by primary school students regarding their future career.

Słowa kluczowe: zawód, wybór szkoły średniej, wybór zawodu, źródła informacji zawodowej, doradcy zawodowi.

Streszczenie: Niniejszy artykuł podejmuje tematykę źródeł informacji zawodowej badanych uczniów klas ósmych szkół podstawowych jako ważnego aspektu w przygotowaniu młodzieży uczącej się do wyboru szkoły ponadpodstawowej i zawodu. Przedmiotem badań są dane dotyczące wyboru szkoły ponadpodstawowej przez uczniów klas ósmych oraz analiza wpływu źródeł informacji na dokonane wybory szkół średnich przez ośmioklasistów. Aktualnie dużo miejsca poświęca się kwestii przygotowania zawodowego młodzieży. Ważna jest w tym zakresie potrzeba organizowania profesjonalnej pomocy ukierunkowanej na pomaganie młodzieży w ich wyborach życiowych i edukacyjnych¹. Obszar poradnictwa zawodowego w szkole staje się jednym z podstawowych zadań, koniecznych do właściwego, profesjonalnego świadczenia usług w tym zakresie. Wśród korzyści dla uczniów wymienia się wsparcie w planowaniu kariery oraz efektywne przejście z systemu edukacji na rynek pracy². Zamierzeniem autora jest ukazanie wpływu źródeł informacji na dokonane wybory szkół ponadpodstawowych przez uczniów klas ósmych szkół podstawowych.

¹ B. Skalbania, W. Pietruk, *Działania Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w zakresie poradnictwa zawodowego – analiza badań własnych*, [w:] *Scientific Bulletin Of Chełm. Section Of Pedagogy*, red. B. Komorowska, B. Kucharska, M. Kułak, M. Łobacz, Chełm 2017, s. 129.

² J. Ratajczak, *Stan i perspektywy rozwoju doradztwa edukacyjno-zawodowego*, [w:] *Poradnictwo zawodowe – rozwój zawodowy w ujęciu przekrojowym*, red. D. Kukła, W. Duda, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2016, s. 85–87.

Wprowadzenie

Okres zamian ustrojowych w Polsce to również czas związany ze zmianami w obszarze edukacji. W szkole ośmioletniej, która od niedawna funkcjonuje w systemie oświaty, młodzież po raz pierwszy staje wobec stresującej sytuacji sprawdzania swoich umiejętności i wiedzy w jednej szkole. Jest to czas na podejmowanie pierwszych decyzji edukacyjno-zawodowych, również czas związany z przeżywaniem dzieciństwa i wchodzenia w trudny wiek dorastania. Obecnie po zmianach ustroju szkolnego już w klasie siódmej i ósmej rozpoczyna się intensywna praca związana z przyszłością zawodową młodego człowieka³.

Ośmioklasista kończący szkołę staje przed wyborem dalszej drogi kształcenia, a stale pojawiające się na rynku edukacyjnym nowe szkoły, nowe kierunki kształcenia, nowe zawody lub tylko zmodyfikowane dla potrzeb współczesnego rynku czynią sytuację decyzyjną aktualnego adolescenta wielce utrudnioną⁴. Często młodzież decyduje o swoim życiu zawodowym w sposób przypadkowy i nieprzemyślany. Nie mając jeszcze jasno skryształizowanych zainteresowań, nie mając określonych celów życiowych, kierują się opinią kolegów. Decyzje o wyborze dalszego kształcenia uzależniają od tego, jak postąpią inni. Prowadzi to w życiu dorosłym do wykonywania pracy, która nie daje satysfakcji lub zmusza do przekwalifikowania się i rezygnacji z wyuczonego zawodu⁵. W związku z tym niezbędna jest wręcz uczniom wiedza o istniejących kierunkach, zawodach, o aktualnej sytuacji na rynku pracy, o jego perspektywach, a także o instytucjach, pomagających w zdobyciu takiej wiedzy. W związku z tym ważne jest, z jakich źródeł informacji zawodowej uczniowie czerpią wiedzę o przyszłej szkole ponadpodstawowej i zawodzie i kto doradza młodym ludziom w ich przyszłych wyborach edukacyjno-zawodowych.

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz. U. z 2019 r. poz. 325). Doradztwo zawodowe jest realizowane w klasach VII i VIII szkół podstawowych oraz w szkołach ponadpodstawowych, o których mowa w § 2 pkt 4–7, na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, a w przypadku szkół prowadzących kształcenie zawodowe również na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z zakresu kształcenia w zawodzie, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy, a także w szkołach specjalnych przysposabiających do pracy – na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych; w klasach VII i VIII szkół podstawowych, w branżowych szkołach I stopnia, liceach ogólnokształcących i technikach, z wyjątkiem szkół dla dorosłych, na zajęciach z zakresu doradztwa zawodowego, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 7 ustawy.

⁴ M. Piorunek, *Projektowanie przyszłości edukacyjno-zawodowej w okresie adolescencji*, Poznań 2004, s. 161.

⁵ W. Sikorski, *Aspiracje młodzieży i ich tło rozwojowe*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 1999, s. 45.

Założenia metodologiczne i charakterystyka próby badanej

Przedmiotem badań własnych jest wpływ źródeł informacji na dokonane wybory edukacyjno-zawodowe uczniów kończących szkołę podstawową.

Celem badań jest ich ocena z perspektywy uczniów klas ósmych szkół podstawowych oraz analiza związku między oceną a płcią i miejscem zamieszkania badanych uczniów. Grupę badawczą stanowią uczniowie szkół podstawowych (204 osoby) z województwa opolskiego. Badania zostały przeprowadzone w szkołach podstawowych powiatu opolskiego i brzeskiego w roku szkolnym 2019/2020. Wszyscy badani byli uczniami klas ósmych szkół podstawowych wiejskich i miejskich. Przeprowadzone badania miały charakter ilościowy. Próbkę badawczą dobrano drogą doboru celowego. Metodą badawczą był sondaż diagnostyczny, techniką badawczą ankieta, a kwestionariuszem – autorski kwestionariusz ankiety skierowany do uczniów klas ósmych szkół podstawowych. Przed rozpoczęciem badania respondenci zostali zapoznani z jego celami, zasadą dobrowolności przystąpienia do badania, a także zostali poinformowani o jego anonimowości. Otrzymali również dodatkowe informacje, które dotyczyły odpowiedzi na pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety.

Prezentowany materiał empiryczny jest fragmentem szerszych badań tematycznych skupionych wokół głównego problemu badawczego: *Uwarunkowania funkcjonowania doradców zawodowych w polskim szkolnictwie*.

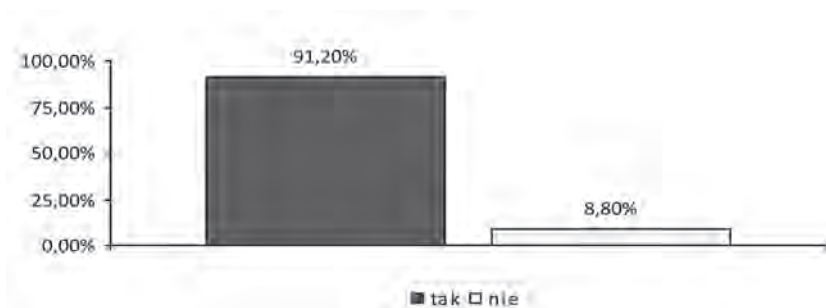
W grupie problemów szczegółowych znalazły się następujące pytania:

- Czy uczniowie klas ósmych szkół podstawowych wybrali już szkołę ponadpodstawową?
- Jakie źródła informacji zawodowej wpływają na wybory edukacyjno-zawodowe ośmioklasistów?
- Skąd ośmioklasiści pozyskują najwięcej wiedzy o szkole ponadpodstawowej i zawodzie?
- Kto doradza ośmioklasistom w wyborze przyszłej szkoły ponadpodstawowej?
- Czy środowisko rodzinne ma dominujący wpływ na wybory edukacyjno-zawodowe młodzieży?

Analiza wyników badań własnych

Jednym z istotnych problemów badawczych koniecznym do rozstrzygnięcia na wstępie jest określenie, czy uczniowie klas ósmych szkół podstawowych wybrali już szkołę ponadpodstawową. Ponieważ badania prowadzono w okresie kilku miesięcy przed ukończeniem szkoły podstawowej, młodzież dokonała już (lub była w trakcie dokonywania) wyborów drogi edukacyjno-zawodowej. Przy czym wybory te były bardziej ustrukturyzowane i konkretne.

Rysunek 1 prezentuje dane dotyczące wyboru przez ośmioklasistów szkoły ponadpodstawowej.

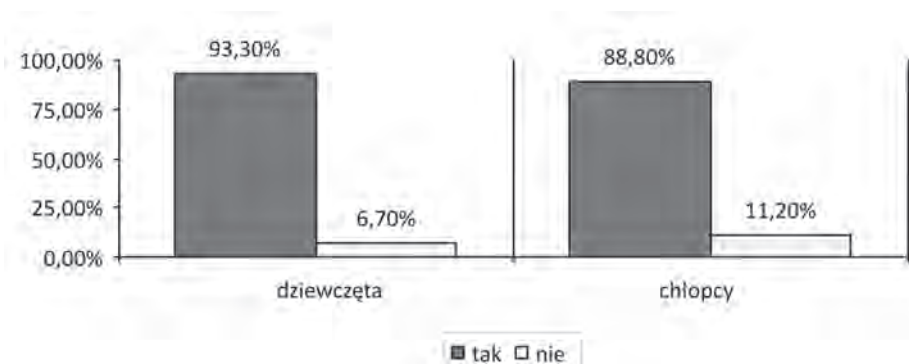

Rys. 1. Wybór szkoły ponadpodstawowej przez badanych ośmioklasistów (%)

Źródło: wyniki badań własnych.

Przedstawione wyżej dane wykazują, że 91,20% badanych uczniów wybrało już szkołę ponadpodstawową. Jedyne nieliczne ośmioklasistów nie była zdecydowana, jaką szkołę ponadpodstawową wybrać.

Uwzględniając zmienne demograficzno-społeczne, uzyskano następujące wyniki badań, które prezentuje rys. 2.

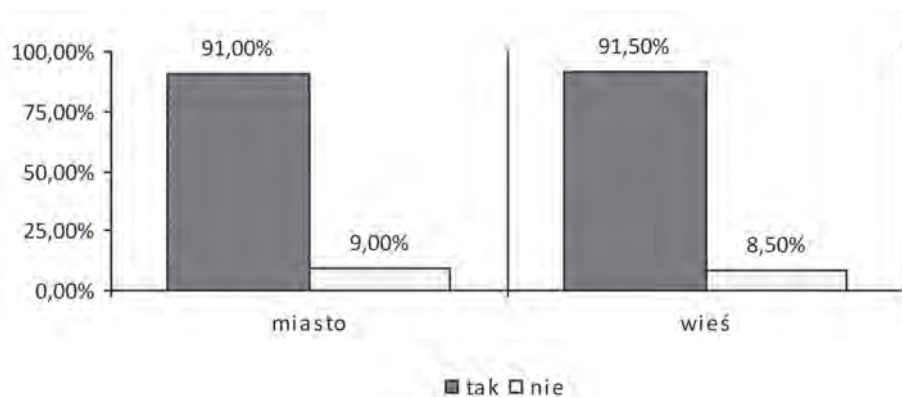
Rys. 2. Płeć badanych ośmioklasistów a wybór szkoły ponadpodstawowej (%)

Źródło: wyniki badań własnych.

Wartości empiryczne: $\chi^2 = 6,63$; $df = 1$, $\chi^2 < \chi^2_{0,05}$ (istotność⁶).

⁶ Programy komputerowe do obliczeń statystycznych, oprócz wyniku testu, podają również prawdopodobieństwo jego uzyskania. Graniczna wartość prawdopodobieństwa, poniżej którego decydujemy o odrzuceniu H_0 nazywamy poziomem istotności (tu: 0,05); w tabelach eksponowanych widnieje nazwa istotność (significance), która wskazuje na prawdopodobieństwo testowe, a nie poziom istotności (significance level). Zob. J. Górniak, J. Wachnicki, *Pierwsze kroki w analizie danych SPSS for Windows*, Kraków 2004, s. 178–179.

Z przedstawionych danych wynika, że wśród badanych ośmioklasistów uczennice częściej 93,30% niż uczniowie 88,80% deklarują, że wybrały szkołę ponadpodstawową. Zatem okazało się, że zmienna, jaką jest płeć, różnicuje w sposób istotny statystycznie wybory dotyczące podjęcia edukacji w szkole ponadpodstawowej. Tak więc płeć badanych bardziej różnicuje deklaracje ośmioklasistów niż ich miejsce zamieszkania, co przedstawia rys. 3.

Rys. 3. Miejsce zamieszkania ośmioklasistów a wybór szkoły ponadpodstawowej (%)

Źródło: wyniki badań własnych.

Wartości empiryczne: $\chi^2 = 0,05$; $df = 1$, $\chi^2 > \chi^2_{0,05}$.

Dane na powyższym wykresie wskazują, że miejsce zamieszkania nie jest decydującym czynnikiem związanym z wyborem szkoły ponadpodstawowej przez uczniów klasy ósmej szkoły podstawowej. Zarówno uczniowie mieszkający w mieście 91,00%, jak i na wsi 91,50% deklarują, że wybrali już szkołę ponadpodstawową.

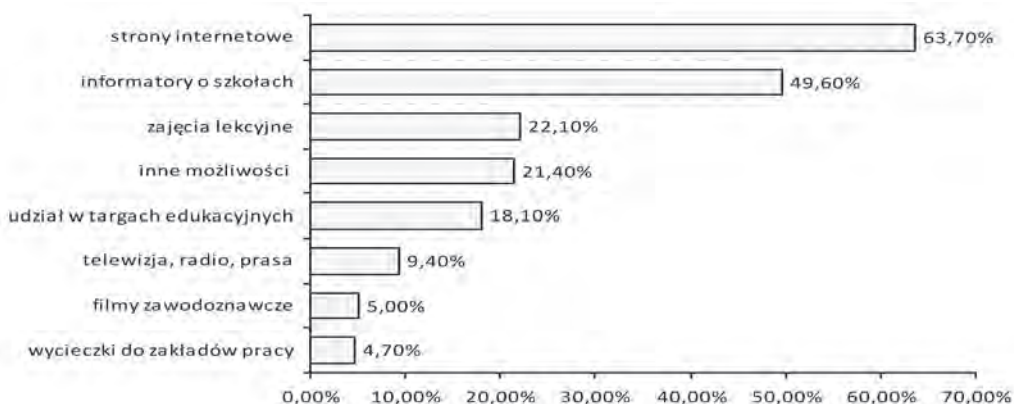
W prezentowanych badaniach cechami poddanymi analizie były zmienne: płeć, miejsce zamieszkania. Standardowo przyjęto, że zależność jest istotna statystycznie, gdy obliczona wartość tego prawdopodobieństwa jest mniejsza od wartości krytycznej od 0,05 (poziom istotności⁷). Otrzymane wartości empiryczne chi-kwadratu dla zmiennej miejsce zamieszkania ($df = 1$) są mniejsze od wartości krytycznych (tabela rozkładu χ^2). Zmienna płeć ($df = 1$) wykazuje większą wartość empiryczną niż krytyczna, a więc można odrzucić hipotezę zerową i przyjąć hipotezę o zależności tej cechy w omawianym problemie.

⁷ Prawdopodobieństwo popełnienia błędu polegającego na odrzuceniu hipotezy zerowej, podczas gdy jest ona prawdziwa. Wskazuje ryzyko związane z uogólnieniem zaobserwowanej w próbie losowej zależności na populację, z której ta próba była pobrana. Zob. B. Niemiernko, K. Ciżkowicz, *Elementy statystyki w klasycznej teorii testu*, Bydgoszcz 1991, s. 15.

Na podstawie powyższej interpretacji statystycznej można wyprowadzić wniosek, że wybór szkoły ponadpodstawowej zależy od płci, gdyż uczennice częściej niż uczniowie deklarują, że wybrały szkołę ponadpodstawową. Miejsce zamieszkania nie jest czynnikiem, od którego zależy wybór szkoły ponadpodstawowej.

Interesujący aspekt przeprowadzonych badań stanowi analiza wpływu źródeł informacji na dokonane wybory szkół ponadpodstawowych przez ośmioklasistów. Wyniki badań przedstawia rys. 4. Poniższe dane pokazują, że ośmioklasiści najczęściej wiedzy o szkole i zawodzie czerpią ze strony internetowej (63,70% uczniów, w tym 67,80% dziewcząt i 59,00% chłopców). Oto co mówi M. Michalik na ten temat: „Technika komputerowa i Internet rządzą niemal wszystkimi sferami życia współczesnych ludzi – rewolucjonizują większość dziedzin życia społecznego – od polityki do gospodarki poprzez naukę do turystyki i kultury”⁸.

Ponadto 49,60% ośmioklasistów, w tym 54,70% dziewcząt i 43,80% chłopców czerpie informacje z informatorów o szkołach. Duże zainteresowanie informatorami jest związane z dostępnością tych źródeł informacji w szkole podstawowej.

Rys. 4. Źródła wiedzy badanych uczniów o przyszłej szkole i zawodzie (%)

Uwaga: pytanie wielokrotnego wyboru.

Źródło: wyniki badań własnych.

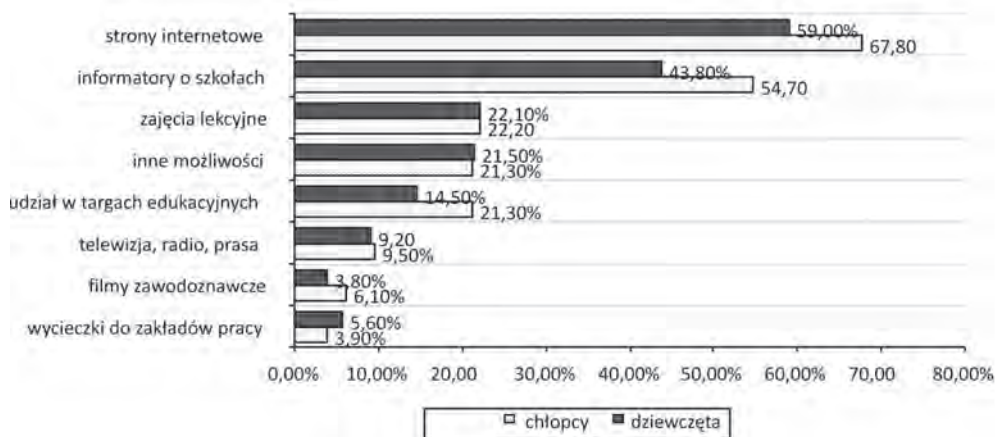
Z innych źródeł (informacja od doradcy zawodowego, rodziny, innych osób, obserwacja) korzysta 21,40% ośmioklasistów, w tym 21,30% dziewcząt i 21,50% chłopców. Wiedzę o szkole i zawodzie młodzież zdobywa również podczas zajęć lekcyjnych – 22,10% ośmioklasistów, tym 22,20% dziewcząt i 22,10% chłopców, na które zapraszano przedstawicieli różnych szkół ponadpodstawowych oraz osoby reprezentujące różne zawody. Prowadzone lekcje w formie warsztatowej aktywizują młodzież

⁸ M. Michalik, *Od etyki zawodowej do etyki biznesu*, Wydawnictwo Fundacja Innowacja WSSE, Warszawa 2003, s. 219.

do zastanowienia się nad swoją przyszłością zawodową. Poprzez udział w zajęciach młodzież ma możliwość budowania postawy otwartości i gotowości na zmianę, prowadzącej do lepszego poruszania się ucznia w przyszłości po rynku pracy⁹. Ten rodzaj przekazywanej informacji uplasował się na trzecim i czwartym miejscu.

Najmniej wiedzy na temat przyszłej szkoły i zawodu uczniowie czerpią z udziału w wycieczkach do zakładów pracy (4,70% uczniów, w tym 3,90%, dziewcząt i 5,60% chłopców). Należy zatem stwierdzić, że zanikła tradycja wspólnych wycieczek do zakładów pracy, osvajanie się z procesem technologicznym w zakładzie, poznawanie zakresu czynności pracowników na poszczególnych stanowiskach, w konsekwencji poznanie czynności zawodowych od strony praktycznej. Rozmowy z pracownikami różnych firm dowodzą, że w ich wypadku wizyty w zakładach pracy miały wpływ na wybór zawodu. Tych spotkań było jednak bardzo mało. Należy podkreślić, iż przedstawione wyniki badań własnych nie korespondują z wynikami badań przeprowadzonych przez E. Holonę z Uniwersytetu Opolskiego w latach dziewięćdziesiątych XX wieku. W badaniach tych zarejestrowano występowanie blisko 30 form pracy organizowanych przez ośmioletnie szkoły podstawowe. Najczęściej organizowane były spotkania z pracownikami zakładów pracy w szkole (w 75 placówkach) i wycieczki zawodoznawcze (w 55 szkołach)¹⁰.

Rysunki 5 i 6 ukazują rozkład odpowiedzi względem zmiennej płci badanych i ich miejsca zamieszkania.

Rys. 5. Źródła wiedzy badanych uczniów o przyszłej szkole i zawodzie ze względu na płeć (%)

Uwaga: pytanie wielokrotnego wyboru.

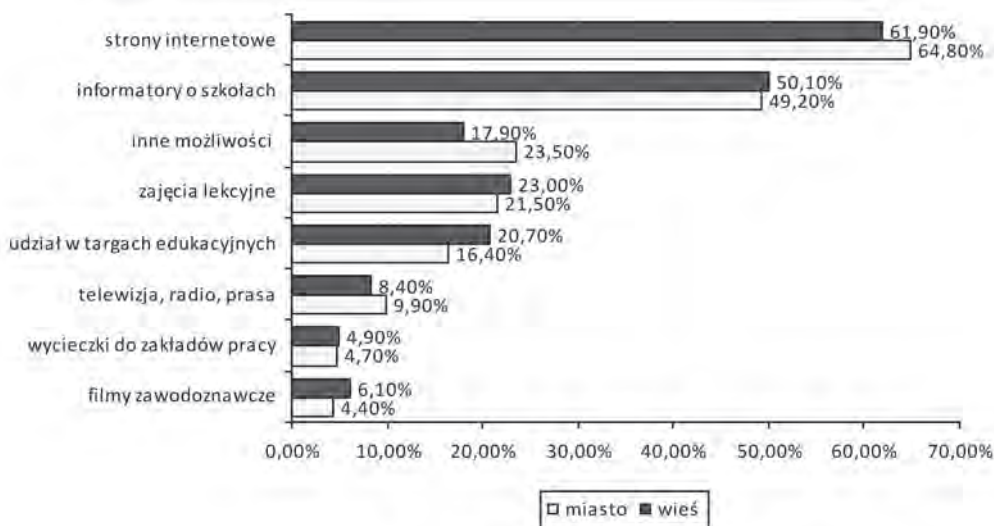
Źródło: wyniki badań własnych.

Wartości empiryczne: $\chi^2 = 0,01$; $df = 7$, $\chi^2 < \chi^2_{0,05}$.

⁹ A. Pereświet-Sołtan, *Rola doradcy zawodowego w świecie ponowoczesności*, [w:] *Edukacja dla rynku pracy. Problemy poradnictwa zawodowego*, red. S.M. Kwiatkowski, Z. Sirojć, OHP Warszawa 2006, s. 294–295.

¹⁰ E. Holona, *Badania procesu orientacji zawodowej w szkole*, „Pedagogika Pracy” 1996, nr 28, s. 129.

Dane empiryczne ujawniają, że ponad połowa chłopców – 67,80% i dziewcząt – 59,00% czerpie wiedzę o przyszłej szkole i zawodzie ze stron internetowych. Druga połowa chłopców – 54,70% korzysta z informatorów o szkołach. Z zajęć lekcyjnych i innych możliwości jednakowo czerpią wiedzę o szkole i zawodzie zarówno dziewczęta, jak i chłopcy.

Rys. 6. Źródła wiedzy badanych uczniów o przyszłej szkole i zawodzie ze względu na miejsce zamieszkania (%)

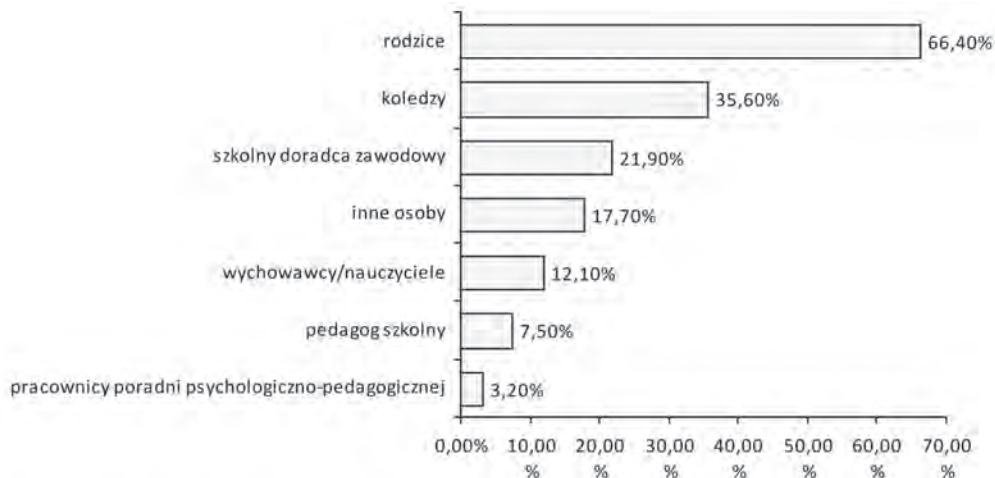
Uwaga: pytanie wielokrotnego wyboru.

Źródło: wyniki badań własnych.

Wartości empiryczne: $\chi^2 = 0,6$; $df = 7$, $\chi^2 > \chi^2_{0,05}$.

Zarówno ośmioklasiści mieszkający w mieście, jak i na wsi najczęściej wiedzy o przyszłej szkole i zawodzie pozyskują głównie ze stron internetowych i informatorów o szkołach. Z zajęć lekcyjnych podobnie korzystają uczniowie mieszkający w mieście – 21,50%, oraz na wsi – 23,00%. Uczniowie klas ósmych mieszkający w mieście w większym stopniu zdobywają wiedzę o przyszłej szkole i zawodzie korzystając z innych możliwości niż uczniowie mieszkający na wsi – 17,90%. Natomiast odwrotnie jest w przypadku udziału uczniów w targach edukacyjnych. Większe zainteresowanie wykazują ośmioklasiści zamieszkujący wieś – 20,70% niż miasto – 16,40%. Zwiększony udział młodzieży wiejskiej w targach edukacyjnych świadczy o większym zainteresowaniu bezpośrednim kontaktem ucznia z przedstawicielami szkół ponadpodstawowych, zakładów pracy, prezentujących swój warsztat pracy.

Dokonując rozpoznania osób, które doradzają uczniom w wyborze przyszłej szkoły ponadpodstawowej i przyszłego zawodu, zauważamy dominujący wpływ środowiska rodzinnego. Przedstawiają to dane rys. 7.

Rys. 7. Osoby doradzające w wyborze szkoły i zawodu w opinii badanych uczniów (%)

Uwaga: pytanie wielokrotnego wyboru.

Źródło: wyniki badań własnych.

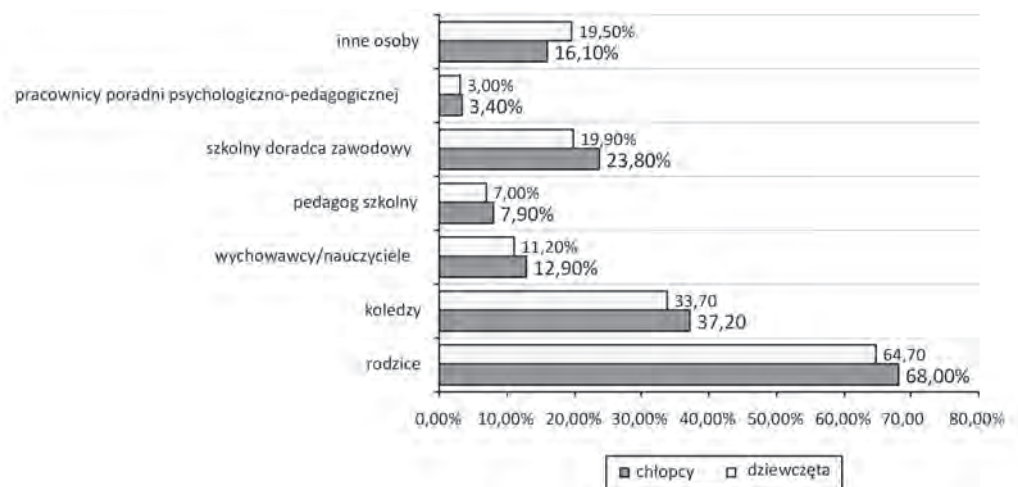
Dane empiryczne wskazują, że osobami, które najwięcej doradzają na temat wyboru przyszłej szkoły ponadpodstawowej i zawodu, są rodzice – 66,40% ośmioklasistów. Środowisko rodzinne ma znaczący wpływ na całokształt rozwoju młodego człowieka. Rady rodziców są najbardziej istotne i wartościowe, ponieważ pochodzą od osób najbliższych. Rodzice właśnie są powszechnie uważani, jak pisze P. Piotrkowski – „za najważniejszy składnik środowiska wychowawczego dzieci i młodzieży”.

Na drugim miejscu uczniowie wybierają kolegów (35,60% ośmioklasistów) jako osoby, które najbardziej doradzają im w wyborze szkoły i zawodu. Młodzież uważa opinie kolegów za dość ważne (bez względu na ich charakter) i mające większe znaczenie od pozostałych. Mogły być też one podyktowane modą, trendem na wybór określonej szkoły, czyli takiej, która jest wśród ośmioklasistów najbardziej popularna. Uczeń na etapie nauki w szkole podstawowej nie posiada jeszcze dostatecznej wiedzy na temat otaczającej go rzeczywistości na tyle, by móc podejmować decyzje związane z wyborem zawodu w pełni samodzielnie. Korzysta z pomocy innych, gdyż przekonanie o samodzielności decyzji w wyborach edukacyjno-zawodowych wynika z jego niskiego poziomu wiedzy o samym sobie, jak i o swoich relacjach z otoczeniem.

Uplasowanie się na trzecim miejscu szkolnych doradców zawodowych (21,90% ośmioklasistów) świadczy o tym, że są oni postrzegani przez uczniów jako osoby pomagające w wyborze szkoły i zawodu. Ma to znaczący wpływ na wybory edukacyjno-zawodowe ośmioklasistów. Dzięki poradom szkolnego doradcy młodzież ma możliwość zapoznania się z różnego rodzaju grupami zawodowymi, szkołami oraz wymaganymi przez nie cechami osobowości. Umożliwiają one konfrontowanie zainteresowań, skłonności, uzdolnień z konkretnymi sytuacjami zawodowymi.

Najmniej w wyborach przyszłej szkoły ponadpodstawowej doradzają pracownicy poradni psychologiczno-pedagogicznej – 3,20% ośmioklasistów, pedagog szkolny – 7,50% ośmioklasistów oraz wychowawcy/nauczyciele – 12,10% ośmioklasistów. Ma to swoje uzasadnienie, gdyż w badanych szkołach podstawowych jest zatrudniony szkolny doradca zawodowy i to on głównie zajmuje się sprawami dotyczącymi udzielania pomocy uczniom w wyborze szkoły ponadpodstawowej i zawodu. Ponadto wynika to głównie z małej liczby tego typu placówek specjalistycznych (poradni), jak również niewystarczającej liczby zatrudnionych w niej specjalistów (psychologów, pedagogów, logopedów, doradców zawodowych, rehabilitantów) oraz szerokiego zakresu działań (diagnoza, terapia, profilaktyka). W związku z tym należałoby zwiększyć liczbę poradni specjalistycznych.

Wyniki badań z podziałem na płeć przedstawiają rys. 8 i 9.

Rys. 8. Osoby doradzające w wyborze szkoły i zawodu w opinii badanych uczniów ze względu na płeć (%)

Uwaga: pytanie wielokrotnego wyboru.

Źródło: wyniki badań własnych.

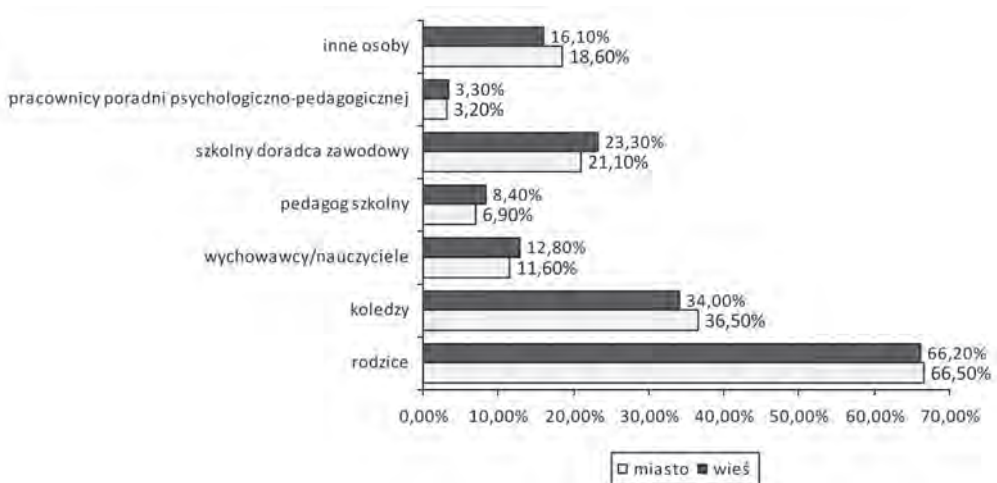
Wartości empiryczne: $\chi^2 = 1,3$; $df = 6$, $\chi^2 > \chi^2_{0,05}$.

Otrzymane wartości empiryczne chi-kwadratu dla zmiennej płci ($df = 6$) są mniejsze od wartości krytycznych ($p = 0,05$), a więc można przyjąć hipotezy zerowe o niezależności tych cech w omawianym pytaniu.

Badani chłopcy oraz dziewczęta podobnie uważają, że w wyborze przyszłej szkoły ponadpodstawowej i zawodu doradzają im głównie rodzice (68,00% chłopców i 64,70% dziewcząt), koledzy i koleżanki (37,20% chłopców i 33,70% dziewcząt). Niewielka różnica wystąpiła przy innych osobach. Więcej, bo 19,50% badanych

dziewcząt niż chłopców (16,10%) uważa, że inne osoby doradzają im w wyborze szkoły i zawodu. Podobnie jest w przypadku doradcy zawodowego. Więcej dziewcząt – 23,80% niż chłopców – 19,90% uważa, że doradcy doradzają im w wyborze szkoły.

Poniższy wykres przedstawia osoby doradzające młodzieży w wyborze przyszłej szkoły ponadpodstawowej i zawodu ze względu na miejsce zamieszkania. Dane pokazują, że zarówno uczniowie mieszkający w mieście – 66,50%, jak uczniowie mieszkający na wsi – 66,20% uważają, że rodzice są głównymi osobami doradzającymi w wyborze szkoły i zawodu. Na drugim miejscu uczniowie mieszkający zarówno w mieście – 36,50%, jak i na wsi – 34,00% stawiają kolegów jako osoby doradzające w wyborze przyszłej szkoły i zawodu.

Rys. 9. Osoby doradzające w wyborze szkoły i zawodu w opinii badanych uczniów ze względu na miejsce zamieszkania (%)

Uwaga: pytanie wielokrotnego wyboru.

Źródło: wyniki badań własnych.

Wartości empiryczne: $\chi^2 = 0,006$; $df = 6$, $\chi^2 < \chi^2_{0,05}$.

Otrzymane wartości empiryczne chi-kwadratu dla zmiennej miejsca zamieszkania ($df = 6$) są mniejsze od wartości krytycznych ($p = 0,05$), a więc można przyjąć hipotezy zerowe o niezależności tych cech w omawianym pytaniu.

Wnioski

Reasumując można stwierdzić, że zdecydowana większość badanych uczniów wybrała szkołę ponadpodstawową (91,20% uczniów). Należy podkreślić, iż uczennice częściej niż uczniowie deklarują, że wybrały szkołę ponadpodstawową. Miejsce zamieszkania nie jest czynnikiem, od którego zależy wybór szkoły ponadpodstawowej.

Ośmioklasiści najwięcej wiedzy o szkole i zawodzie pozyskują ze strony internetowej oraz z informatorów o szkołach. Najmniej wiedzy na temat przyszłej szkoły i zawodu ośmioklasiści czerpią z udziału w wycieczkach do zakładów pracy.

Osobami, które najczęściej doradzają w wyborze szkoły i zawodu, są rodzice, niemniej jednak młodzież korzysta także z rad kolegów oraz szkolnych doradców zawodowych – 21,90%.

Dzięki poradom szkolnego doradcy uczniowie mają możliwość zapoznania się z różnego rodzaju grupami zawodowymi, szkołami oraz wymaganymi przez nie cechami osobowości. To wyposażenie ucznia w wiele kompetencji niezbędnych do samodzielnego i dającego dużą satysfakcję funkcjonowania społecznego i znalezienia się na rynku pracy stanowi kluczową rolę szkoły. Proces wychowawczy, który ma miejsce zarówno w szkole, jak i w domu rodzinnym ma bardzo ważne znaczenie, polegające na przygotowaniu młodego człowieka do samodzielności w wyborze życiowych planów, również tych związanych z gotowością do podejmowania decyzji dotyczących przyszłego życia zawodowego. Jest on ważny z tego względu, że ma ogromne znaczenie w okresie dorastania, gdzie potrzeba autonomii jest u młodych ludzi wyjątkowo silna¹¹. Zatem ważna jest rola szkolnego doradcy zawodowego, od którego wymaga się realizowania zadań wychowawczych, które przygotowują młodzież do trafnego wyboru zawodu i drogi dalszego kształcenia, rodziców do efektywnego wspierania dzieci w podejmowaniu przez nie decyzji edukacyjno-zawodowych. Ich zadaniem jest udzielanie pomocy nauczycielom w realizacji tematów związanych z wyborem zawodu, wspieranie działań szkoły, których celem jest rozwój edukacyjny i zawodowy ucznia¹².

Bibliografia

1. Górniak J., Wachnicki J., *Pierwsze kroki w analizie danych SPSS for Windows*, Kraków 2004.
2. Holona E., *Badania procesu orientacji zawodowej w szkole*, „Pedagogika Pracy” 1996, nr 28.
3. Karska K., *Wsparcie adolescentów w wyborach edukacyjno-zawodowych*, [w:] D. Kukła, W. Duda (red.) *Poradnictwo zawodowe – rozwój zawodowy w ujęciu przekrojowym*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2016.
4. Michalik M., *Od etyki zawodowej do etyki biznesu*, Wydawnictwo Fundacja Innowacja WSSE, Warszawa 2003.

¹¹ K. Karska, *Wsparcie adolescentów w wyborach edukacyjno-zawodowych*, [w:] *Poradnictwo zawodowe – rozwój zawodowy w ujęciu przekrojowym*, red. D. Kukła, W. Duda, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2016, s. 119–120.

¹² A. Rogozińska, *Szkolny doradca zawodowy. Korzyści wynikające z działalności szkolnego doradcy zawodowego*, Warszawa 2003, s. 9.

5. Niemierko B., Ciżkowicz K., *Elementy statystyki w klasycznej teorii testu*, Bydgoszcz 1991.
6. Pereświat-Sołtan A., *Rola doradcy zawodowego w świecie ponowoczesności*, [w:] S.M. Kwiatkowski, Z. Sirojć (red.), *Edukacja dla rynku pracy. Problemy poradnictwa zawodowego*, OHP Warszawa 2006.
7. Piotrowski P., *Subkultury młodzieżowe. Aspekty psychospołeczne*, Warszawa 2003.
8. Piorunek M., *Projektowanie przyszłości edukacyjno-zawodowej w okresie adolescencji*, Poznań 2004.
9. Ratajczak J., *Stan i perspektywy rozwoju doradztwa edukacyjno-zawodowego*, [w:] D. Kukła, W. Duda (red.), *Poradnictwo zawodowe – rozwój zawodowy w ujęciu przekrojowym*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2016.
10. Rogozińska A., *Szkolny doradca zawodowy. Korzyści wynikające z działalności szkolnego doradcy zawodowego*, Warszawa 2003.
11. Sikorski W., *Aspiracje młodzieży i ich tło rozwojowe*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 1999.
12. Skałbiana B., Pietruk W., *Działania Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w zakresie poradnictwa zawodowego- analiza badań własnych*, [w:] B. Komorowska, B. Kucharska, M. Kułak, M. Łobacz (red.), *Scientific Bulletin Of Chełm. Section Of Pedagogy*, Chełm 2017.
13. Szczepaniak A., *Doradztwo zawodowe – potrzeba czy konieczność we współczesnej szkole*, [w:] W. Duda, G. Wieczorek, D. Kukła (red.), *Tendencje i wyzwania poradnictwa zawodowego*, Częstochowa 2010.

Akty prawne

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz.U. z 2019 r. poz. 325).

dr Witold Pietruk

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Grodków; Niemodlin; Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna, Brzeg